

RENATO TUBARO

Magyar kápolna Doberdó felett

Sólyom László, a Magyar Köztársaság elnöke a kápolnaavatáson

A Monte San Michele oldalában – ahol 1916-ban a XX. század egyik legnagyobb európai költője, Giuseppe Ungaretti, az olasz hadsereg egyszerű gyalogos katonájaként tragikus ihletésű, legmegrendítőbb verseit vetette papírra, miközben feje felett géppuskák kelepeltek, repeszgránátok robbantak – 2009. május 29-én a béke és a népek közötti megbékélés jegyében jelképes jelentőségű ünnepi eseményre került sor. A Magyar Köztársaság elnöke, Sólyom László személyesen is részt vett annak a doberdói kápolnának a felavatásán, amelyet a magyar katonák 1918-ban a harcok közötti szünetekben építettek az Isonzó mentén vívott tizenkét csatában elesett 100 000 bajtársuk emlékére.

Különös története van ennek a kápolnának. Amikor a caporettoi áttörést követően az osztrák–magyar hadsereg csapatai a Piave folyóig hatoltak előre, az

„isonzói front” mentén több tucat egyszerű katonai temető jött létre. A legtöbb ilyen temető a Karsztokon, különösen Doberdó környékén volt. A név még ma is jelképe a közel harminc hónapon át tartó véres küzdelmek minden képzeletet felülmúló borzalmainak. A magyar katonák, a honvédek úgy döntöttek, hogy kápolnát emelnek halottaik tiszteletére és emlékére ott, ahol a legkegyetlenebb küzdelmek dúltak: a Doberdó községhez tartozó Visintini nevű településen. A kápolna helyét nem kisebb személyiség választotta ki, mint maga I. Károly császár. A telek idős tulajdonosnője még ma is jól emlékszik, miként idézte fel édesapja az akkori eseményeket. Valamikor 1918 elején az apa épp döbbenten szemrevételezte a romhalmazt, ami a tűzérési tűz után házából maradt, amikor magas rangú magyar katonatisztek kíséretében megjelent a hadszíntereket látogató császár. I. Károly

arra kérte, engedje meg a magyaroknak, hogy egy kápolnát építsenek a tulajdonában álló meredek udvar végében, ahonnan egy kisebb sík területre lehetett rálátni. Itt két, szomszédos telken több ezer katona volt elhantolva.

Mind a mai napig nem sikerült megállapítani, ki is tervezte az építészeti szempontból is értékes kis templomot, amelynek a kecses homlokzatát gazdagító, helyi, faragott mészkődarabok tökéletes állapotban vészték át a viszontagságokat. 1918 őszén a kis épület majdnem teljes egészében elkészült; a beépítésre a helyszínen már elő voltak készítve az oltár köelemei és a belső díszítések. A templomocska felszentelését 1918. november 11-re tűzték ki, de addigra a hanyatt-homlok menekülő osztrák-magyar hadsereg már visszavonult az Alpokon túlra. A kápolnát több mint hetven éven át istállóknak, tyúkólnak használták, szénát, mezőgazdasági felszereléseket tároltak benne. A múlt század kilencvenes éveiben fedezték fel, az Associazione Amici dell'Isonzo (Isonzói Baráti Egyesület) tagjai. Az Egyesület 1992-ben alakult Goriziában, azzal a céllal, hogy felkutassa és közkinccsé tegye az I. világháború történelmi emlékeit, fennmaradt tárgyait, és hogy együttműködjön a győri Isonzó Baráti Körrel, amely lassan immár húsz éve szervez rendszeresen zárandoklatokat az egykori csataterекre és a világháborús temetőkre. Egy nyugdíjas alpesi hegyivadász tiszt, a sajnos korán eltávozott Tullio Poiana, értékes fotódokumentációt készített a kápolnáról, és a fényképeket megjelentette a katonák által épített emlékkápolnákról szóló könyvében. Az Isonzói Baráti Egyesület Laura Luciani vezetésével úgy döntött, hogy felújítja és egyben teljessé teszi az építményt: elkezdtek tárgyalni a földterület tulajdonosával, a község polgármesteri hivatalával, a megye vezetésével, a magyar Honvédelmi Minisztériummal. De továbbra is fennállt egy megoldhatatlannak tűnő probléma, a költségek fedezése. 2007 elején Birher Nándor, a goriziai Közép-európai Kulturális Intézet kuratóriumának tagja bevonta az újjáépítési projektbe Szunai Miklós magyar vállalkozót. Szunai nagylelkűen magára vállalta a kápolna rendbehozatalának és befejezésének összes költségét, és türelemmel, szívós kitartással leküzdötte a sok-sok bürokratikus nehéz-

Képeslap az első világháborúból. A Monarchia olaszországi és svájci határán. A hátlapján a bélyegző: Nem közölhető, Sajtóbizottság

séget, amelyek Olaszországban még a jótékony célú kezdeményezések kibontakozását is komolyan akadályozzák, és gyakran tántorítják vissza főleg a külföldi vállalkozókat.

A munkálatok véget értek. Újjáépítették a tetőzetet, a kápolnához hozzáépítettek egy kis méretű apszist, a falakat színes, művészi üvegablakok díszítik. Az oltárhoz felhasználták a közben előkerült, eredetileg is erre a célra faragott kőtáblákat. Szunai Miklósnak, aki az egész vállalkozást finanszírozta, valamint a védnökséget vállaló Széchenyi Tudományos Társaságnak az volt az óhaja, hogy a kápolna az isonzói csatákban elesett összes katona emlékműve legyen, tekintet nélkül arra, hogy mi volt az anyanyelvük, melyik hadsereghoz, melyik felekezethez tartoztak. Sólyom László magyar köztársasági elnök jelenlétében a kápolnát éppen ezért Dino De Ambrosi, goriziai metropolita érsekkel együtt egy-egy református, evangélikus, ortodox és görög katolikus püspök szentelte fel. Az ünnepségen a magyar köztársasági elnök kiemelte, hogy az elesettek tragikus áldozatot hoztak egy összességében közel kilencmillió emberéletet követelő értelmetlen háborúért, amely ráadásul a még véresebb második világháborút készítette elő.

Szunai Miklósnak köszönhetően (aki már 2008-ban lehetővé tette, hogy az ukrainai Brjankában emlékoszlop állíttassék az elesettek emlékére) most egész Európának van egy újabb olyan történelmi emlékműve, amely előtt az emberek mélyen elgondolkodhatnak a háború borzalmain.

Szomráky Béla fordítása